

Čtenářská gramotnost

Výzkumy PIRLS, PISA,
Jak čtou české děti

PIRLS x PISA

- IEA
- Respondenti: 9-10 letí žáci (4. třída)
- Část mezinárodního výzkumu, doplňuje TIMSS (M-Př)
- 4letá periodicita
- Komplexnější pohled – shromáždění relevantních faktorů působení
- OECD
- Respondenti: 15letí žáci, studenti...
- Čtenářská gramotnost je jedním z modulů (ČG, MG, PřG)
- 3letá periodicita
- Důraz vždy na jeden modul v kontextu uplatnění respondentů ve společnosti

Čtenářská gramotnost

■ PIRLS

...schopnost rozumět formám psaného jazyka, které vyžaduje společnost a/nebo oceňují jednotlivci, a tyto formy používat. Mladí čtenáři mohou odvozovat význam z široké škály textů. Čtou, aby se učili, aby se zapojili do společenství čtenářů, a pro zábavu.

■ PISA

..... schopnost porozumět psanému textu, přemýšlet o něm a používat jej k dosažení vlastních cílů, k rozvoji vlastních vědomostí a potenciálu a k aktivní účasti ve společnosti.

Progress in International Reading Literacy Study - PIRLS

- Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků vzdělávání (IEA)
- 1991 – RLS Reading Literacy Study
- 2001 – 2005 – 2009
- Snaha zachytit trendy vývoje ČG
- Doplnuje mezinárodní výzkum TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study)
- Respondenti: 9-10letí žáci (4. třída), učitelé, ředitelé škol, rodiče
- 35 zemí (17 OECD, 18 nečlenské)
- Písemné testy (80 min.) + dotazníky

Aspekty LG ve výzkumech

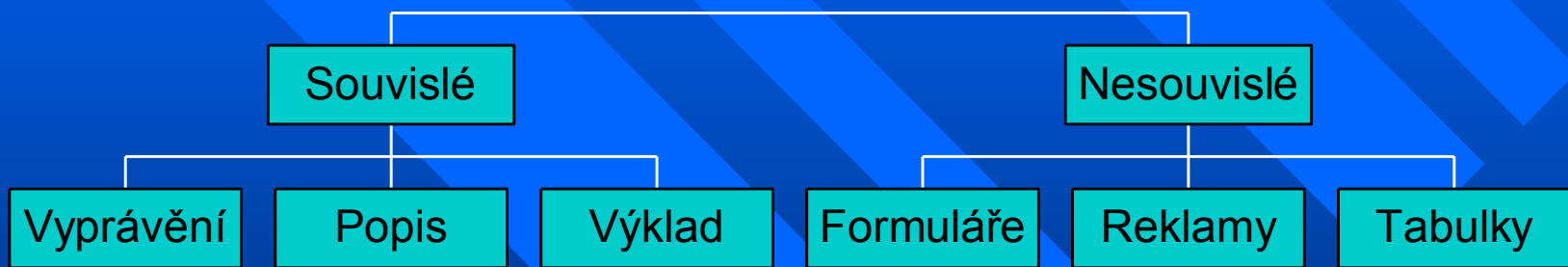
- procesy porozumění (PIRLS) / postupy (PISA)
- Obsah
- Čtenářské záměry (PIRLS) / Situace (PISA)
 - Písemné testy (procesy, postupy, obsah)
 - Žákovské dotazníky (čtenářské chování, postoje)

Procesy porozumění (PIRLS) x Postupy (PISA)

- Získávání explicitně uvedených informací 26%
- Vyvození přímých závěrů 28%
- Interpretace, integrace myšlenek a informací 32%
- Zkoumání a vyhodnocování obsahu, jazyka a prvků textu 15%
- Získávání informací 30%
- Vytvoření interpretace 50%
- Posouzení textu (obsah, forma) 20%

Obsah (PIRLS, PISA)

Různé typy obsahů

Čtenářské záměry (PIRLS) / Situace (PISA)

- Čtení pro literární zkušenost 52%
- Čtení pro získávání informací 48%
- Osobní 28%
- Veřejné 28%
- Pracovní 16%
- Vzdělávací 28%

PISA x PIRLS

- Čeští žáci si vedli nejlépe v oblasti interpretace textu
- Nejhůře v oblasti posuzování textu
- Průměrně v oblasti získávání informací
- Lepší výsledek na škále získávání informací a vyvozování přímých závěrů

Nedostatky českých žáků v oblasti posuzování a hodnocení textu prokázaly oba výzkumy.

Účastníci výzkumu PIRLS 2001

■ Evropa

- Anglie, Bulharsko, ČR, Francie, Island, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Makedonie, Moldavsko, Německo, Nizozemí, Norsko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Skotsko, SR, Slovinsko, Švédsko

■ Asie

- Honkong, Irán, Izrael, Kuvajt, Singapur, Turecko

■ Austrálie a Oceánie

- Nový Zéland

■ Jižní Amerika

- Argentina, Belize, Kolumbie

■ Severní Amerika

- Kanada, USA

■ Afrika

- Maroko

Škály pro prezentaci výsledků

1. Celková škála
2. Škála čtení pro literární účely
3. Škála čtení pro informační účely
4. Škála získávání informací a vyvozování přímých závěrů
5. Škála interpretace, integrace a hodnocení

Výsledky pro ČR - zajímavosti

- ČR skončila na 12. místě
- v obou sledovaných oblastech jsme si vedly stejně
- Dívky si vedly výrazně lépe než chlapci
- ČR je země s 5. nejmenším rozdílem mezi výsledky nejlepších a nejhorších žáků
- 93% žáků v ČR navštěvuje školy, které mají vlastní školní knihovnu... ale 13% ji nikdy nenavštěvuje

Materiály pro výuku

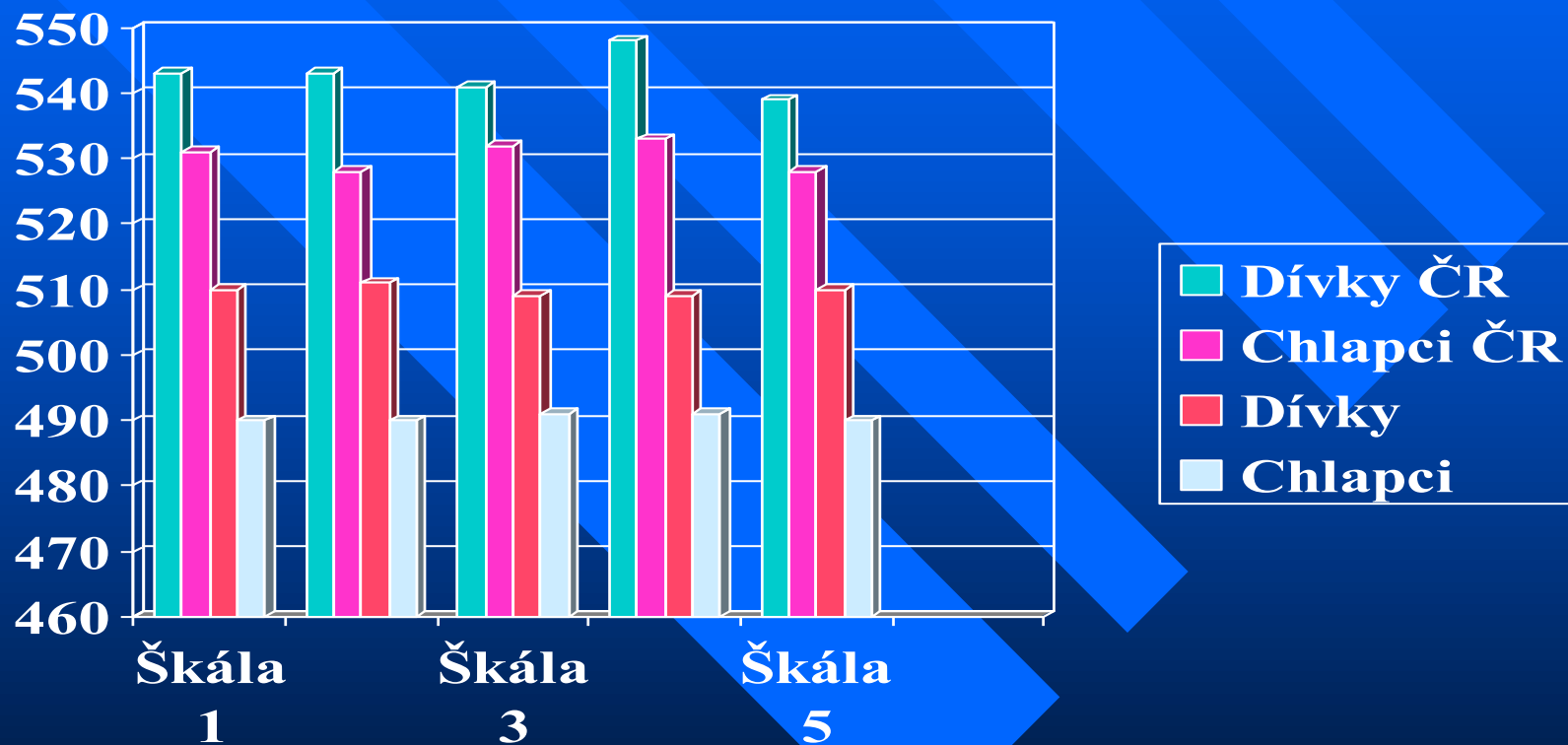
ČR

- v 90% učebnice
- v 85% pracovní sešity
- ve 4% dětské knihy – hlavní materiál
- 90 % dětské knihy - doplňkový materiál
- 62 % dostává týdně domácí úkoly spojené se čtením

Mezinárodní průměr

- 85%
- 49%
- 48% Anglie
- 69%
- 82%

Průměrné výsledky dívek a chlapců v pěti škálách RL

Působící faktory - vnější

- komunikační jazyk v rodině
- sociální postavení rodičů
- zaměstnání rodičů
- navštěvování knihovny, knihkupectví
- městské x venkovské školy
- dostupnost SŠ, VŠ
- dostupnost institucí
- městské, obecní, školní, třídní knihovny

Působící faktory - vnitřní

- obliba čtení – ČR nejnižší (45%, průměr 60%)
- čtení ve volném čase (naučná lit, časopisy x příběhy, romány)

Způsoby výuky čtení (ČR x průměr)

- učebnice
 - materiály z jiných předmětů
 - dětské knihy
 - software
 - **internetové materiály**
 - **pracovní listy**
 - časopisy
- učebnice
 - pracovní listy
 - dětské knihy
 - materiály z jiných předmětů
 - časopisy
 - software
 - internetové materiály

Četnost využívání typů textů (ČR x průměr)

- hry
- pohádky
- delší knihy
- návody
- básně
- literatura faktu
- příběhy
- grafy
- příběhy
- delší knihy
- literatura faktu
- pohádky
- básně
- grafy
- návody
- hry

Četnost činností s textem po jeho přečtení (ČR x průměr)

- povídání nad textem
- skupinová práce
- kreslení
- hra
- otázky k textu
- test
- pracovní list (N)
- psaní (N)
- otázky k textu
- pracovní list
- povídání nad textem
- psaní
- kreslení
- test
- hra
- skupinová práce

Programme for International Student Assessment - PISA

- Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD)
- 2000 – 2003 – 2006 – 2009
- ČG, MG, PŘG
- Respondenti: 15ti letí žáci, studenti, ředitelé škol
- 1. Fáze (2000) – 32 zemí (28 OECD, 4 nečlenské)
- Písemné testy (120 min.) + dotazníky žákovské (20-30 min.), ředitelské (30 min.)

PISA 2003

matematická gramotnost

- 41 zemí, více než 250 tis. žáků
- ČR 260 škol, 9 919 žáků
- písemný test, po jeho skončení dotazník
- Sledované oblasti
 - Matematická gramotnost
 - Čtenářská gramotnost
 - Přírodovědná gramotnost
 - Řešení problémů

PISA 2003

■ MG

- průměrný výsledek českých žáků je nad průměrem zemí OECD, významně lepšího výsledku dosáhlo 7 zemí.

■ ČG

- průměrný výsledek českých žáků v oblasti čtení je nižší než průměr zemí OECD, rozdíl není statisticky významný

■ PŘG

- výsledky českých zemí jsou nad průměrem zemí OECD, statisticky významně lepší jsou pouze výsledky žáků Finska a Japonska

■ Řeš. prob.

- výsledky českých žáků v oblasti řešení problémů jsou nad průměrem zemí OECD, statisticky významně lepší jsou výsledky žáků osmi zemí

PISA 2006

přírodovědná gramotnost

- 57 zemí, více než 250 tis. žáků
- ČR 245 škol, 9 016 žáků
- písemný test, po jeho skončení dotazník
- Sledované oblasti
 - Matematická gramotnost
 - Čtenářská gramotnost
 - Přírodovědná gramotnost

PISA 2006

■ PŘG

- průměrný výsledek českých žáků je nadprůměrný, pouze 9 zemí mělo lepší výsledky

■ MG

- průměrný výsledek českých žáků je nad průměrem, významně lepšího výsledku dosáhlo 13 zemí

■ ČG

- výsledky v oblasti čtení jsou podprůměrné, statisticky významně lepší výsledky měli žáci 21 zemí

Jak čtou české děti?

- fa Investorsko inženýrská a.s., Gabal Analysis & Consulting
- Respondenti: 10-14leté děti (ZŠ - víceletá gymnázia)
- 1.-15.12.2002
- Způsob realizace: řízené rozhovory
- analýza dětského čtenářství v kontextu rodiny
- cíl: zmapování čtenářských motivací a návyků
- 1092 respondentů, stejný počet rodičů

Předmět výzkumu

1. čtenářské zájmy a návyky dětí ve věku 10-14 let
2. význam školy a rodiny v životě malých čtenářů
3. vliv médií na vztah dítěte ke knize
4. role knihoven v podpoře dětského čtenářství

Hlavní výsledky

- 7% dětí čte knihy i několik hodin denně, 21% denně aspoň chvíli, 24% čte 1-2x týdně
- „čtenář“ – aspoň 1 kniha měsíčně, pro zábavu i pro poučení, pravidelně 1-2x týdně
- 54% dětí čtení baví
- 35% více než 1 kniha měsíčně, 50% přibližně 1, 15% nepřečte ani jednu měsíčně
- více dívky než chlapci, žáci víceletých gymnázií

Působící faktory

- společně strávený čas s rodiči
- hovory o četbě
- vyšší vzdělání rodičů
- společná četba v dětství
- umělecké zájmy a aktivity
- výuka cizích jazyků mimo školu
- domácí práce
- počítač
- práce s četbou v hodinách
- domácí úkoly
- samostatná četba ve výuce
- chybí dostatek podnětů ze školy

rodina působí 2x více než škola, stále jsou ale partneři, ve spolupráci s oběma může sehrát klíčovou roli také knihovna

Nejoblíbenější žánry

- 35% dobrodružná literatura
- 34% fantasy literatura
- 20% dívčí literatura
- 19% pohádky, pověsti

- 50% čeští autoři

Nikdy není pozdě začít číst, ať jste kýmkoliv.

